

Nodibinājuma “Centrs Dardedze”

Bērnu tiesību aizsardzības protokols

Saturs

Ievads	3
Vardarbība pret bērnu	5
Protokolā izmantotie termini un to definīcijas	7
Personas, kurām tiek piemērots Protokols	8
Nosacījumi darbinieku un brīvprātīgo atlasei	8
Apmācības un Protokola principu izplatīšana	9
Vispārīgā daļa	11
Uzvedības noteikumi Dardedzes telpās un teritorijā	11
Dardedzes telpās un teritorijā ir aizliegts	11
Sankcijas	12
Speciālā daļa	12
Noteikumi personām, kuras strādā ar bērniem	12
Darbā ar bērnu aizliegts	13
Ziņošanas kārtība	14
Sūdzības iesniegšana	14
Sūdzības izskatīšana	15
Sūdzību izskatīšanas komisija	16
Disciplinārsodi	17
Citas sankcijas	17
1.pielikums. Ziņošanas kārtības shēma	18
2.pielikums. Incidentu lapa	20
Izmantotā literatūra	21

Ievads

Jau kopš 2001. gada, kad tika izveidots nodibinājums “Centrs Dardedze” (turpmāk - Dardedze), mūsu mērķis ir pasargāt bērnus no jebkura veida vardarbības.

Pārliecība, ka vardarbība pret bērnu ir novēršama, ja vien rīkojamies preventīvi, ir mūsu galvenais vadmotīvs it visā, ko darām un par ko iestājamies.

Mēs zinām, ka par bērnu drošību atbildīgs ir ikviens – no vecākiem līdz garāmgājējiem, no skolotājiem un ārstiem līdz ministriem. Tomēr Latvijas sabiedrībā vērojama augsta tolerance pret vardarbību, īpaši vardarbību pret bērnu (LU, 2020). Tādēļ Centrs Dardedze trupina neatlaidīgi strādāt, lai panāktu vienotu sabiedrības izpratni par vardarbības riskiem un pazīmēm, kas palīdzētu radīt vienotus rīcības algoritmus un savlaicīgu iesaisti palīdzot katram bērnam, kuram tas nepieciešams.

Centrs Dardedze vīzija

Ikviens bērns Latvijā tiek mīlēts, aizsargāts, cienīts un aprūpēts, dzīvojot drošā vidē, kas brīva no visa veida vardarbības.

Centrs Dardedze misija

Novērst bērnu seksuālu izmantošanu un nodrošināt palīdzību bērniem, kuri piedzīvojuši jebkāda veida vardarbību, un viņu ģimenēm.

Centrs Dardedze darbības pamatprincipi

1. Bērna tiesību īstenošana – pamats ikvienam lēmumam un darbībai. Paturam prātā bērnu tiesību pamatprincipus katrā mūsu rīcībā.
2. Nodrošināt bērna līdzdalību. Iesaistām bērnu jautājumos un lēmumos, kas attiecas uz viņa dzīvi.
3. Nediskriminēt. Ar cieņu izturamies pret visiem bērniem.
4. Ievērot bērna labākās intereses. Vienmēr pajautājam sev, vai lēmums, ko pieņemam, nāks bērnam par labu gan šobrīd, gan arī ilgtermiņā.
5. Ņemt vērā bērna un viņa ģimenes stiprās puses. Ikvienam bērnam un ģimenei ir savas stiprās puses – saredzam ne tikai trūkumus, bet arī resursus, kas konkrētajā gadījumā var palīdzēt.

6. Nekaitēt bērnam. Jebkura iejaukšanās, lai arī vislabāko nodomu vadīta, var nodarīt kaitējumu, tāpēc, pirms rīkoties, rūpīgi izsveram, saplānojam rīcību un pēc tam pārtraugām iznākumu.

Centrs Dardedze bērnu tiesību aizsardzības protokola mērķis

Bērnu tiesību aizsardzības protokols (turpmāk - Protokols) nepieciešams ikvienai organizācijai un iestādei, kuras redzeslokā tā vai citādi nonāk bērns, jo katra profesionāļa pienākums ir pārliecināties par to, ka veiktās darbības bērnam nekaitē, ir bērnam drošas un notiek bērna interesēs.

Dardedze atbild arī par to, lai tās telpās vai rīkotajās aktivitātēs tiktu pieņemti lēmumi, kas nekaitētu bērnam un viņa labākajām interesēm. Un gadījumos, ja kaitējums tomēr noticis, būtu skaidra rīcības shēma, kā šādās situācijās rīkoties.

Apvienoto Nāciju organizācijas Bērnu tiesību aizsardzības konvencija, kā bērnu tiesību aizsardzības pamatdokuments, praksē var īstenoties tikai tad, ja ikviens ikdienas darbā realizē tās pamatprincipus un izvirza bērna intereses par prioritāti (Bērnu tiesību konvencija, 02.09.1990).

Dardedzes Protokols tiek pārskatīts reizi piecos gados, Dardedzes stratēģiskā perioda beigās. Nakošo reizi Protokols tiks pārskatīts, beidzoties 2023 - 2027 gada stratēģiskā perioda beigās - 2027.gadā.

Mēs ticam, ka vardarbība pret bērnu IR novēršama!

Vardarbība pret bērnu

Pasaules Veselības organizācija vardarbību definē kā “tīšu, iedomātu vai reāla fiziska spēka vai varas apzinātu lietošanu pret sevi, citu personu, grupu vai kopienu, kas izraisa vai spēj izraisīt ievainojumu, nāvi, psiholoģisku kaitējumu, attīstības traucējumus vai zaudējumus” (Butchart, Hillis & Burton, 2016).

Latvijas Republikas likumdošanā vardarbība pret bērnu ir definēta, kā visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība, pamešana novārtā vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 19.06.1998).

Fiziska vardarbība ir bērna veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēka pielietojums saskarsmē ar bērnu, bērna fiziska sodīšana vai apzināta bērna pakļaušana kaitīgu faktoru, tai skaitā tabakas dūmu, iedarbībai (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 19.06.1998). Ar fizisku vardarbību visbiežāk tiek saprasta - sišana, pēršana, grūšana, mešana, purināšana, dedzināšana, kniebšana, griešana, pļaukāšana, žņaugšana, ieslēgšana, neļaušana gulēt vai iemigt.

Emocionāla vardarbība ir bērna pašcieņas aizskaršana vai psiholoģiska ietekmēšana (draudot, lamājot, pazemojot, bērna klātbūtnē vardarbīgi izturoties pret viņa tuvinieku vai citādi kaitējot viņa emocionālajai attīstībai). (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 19.06.1998). Emocionālā vardarbība iekļauj sevī draudēšanu, lamāšanu, ņirgāšanos, bērna atraidīšanu, ignorēšanu, pazemošanu.

Nolaidība ir bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana vai pavirša, nevērīga pildīšana (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 19.06.1998).

Pamešana novārtā ir ilgstoša vai sistemātiska nolaidība pret bērnu, kas kaitē vai var kaitēt bērna attīstībai, vai rada bērnam fiziskas vai psihoemocionālas ciešanas (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 19.06.1998).

Bērna aprūpes pienākumu nepildīšana ir bērna fizisko, emocionālo, sociālo vajadzību, veselības aprūpes un izglītības nenodrošināšana, kā arī bērna vecumam neatbilstoša aprūpe, kas iekļauj bērna nekontrolētu viedierīču lietošanu bez vecumam atbilstoša laika ierobežojuma un satura kontroles, kas ilgtermiņā apdraud bērna veselību un attīstību (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 19.06.1998).

Bērna seksuāla izmantošana - bērna iesaistīšana jebkādās seksuālās vai citās darbībās ar mērķi sniegt vai gūt seksuālu stimulāciju vai seksuālu apmierinājumu, ko veic pieaugušais vai cits bērns, kurš sava vecuma vai attīstības dēļ atrodas atbildības, uzticības vai spēka pozīcijās attiecībā pret upuri.

Kaitējoša seksuāla uzvedība – bērnu iesaistīšanās seksuālās sarunās vai darbībās, kas nav atbilstošas viņu vecumam vai attīstības stadijai. Uzvedība var būt kaitīga sev vai citiem, kā arī ļaunprātīga pret citu bērnu, jauniešu vai pieaugušo. Tā var variēt no atklātu seksuālu vārdu un frāžu izmantošanas līdz seksuālam aktam/penetrācijai ar citiem bērniem vai pieaugušajiem (Hackett, Branigan & Holmes, 2019; Garrett, Doherty, & Hann, 2017).

Protokolā izmantotie termini un to definīcijas

1. **Bērns** – ikviena persona līdz 18 gadu vecumam.
2. **Persona, kura strādā ar bērniem** – persona, kas uz līguma vai brīvprātības pamata iesaistīta jebkādās aktivitātēs, kas notiek vai ko organizē Dardedze, kuru laikā tiešs kontakts un/vai saskarsme ar bērnu/iem ir neatņemama veicamā uzdevuma sastāvdaļa. Šis statuss automātiski tiek piešķirts visām personām, kuras ir Dardedzes dibinātāji, valdes locekļi vai kuras stājušās ar Dardedzi darba tiesiskajās attiecībās.
Pārējos gadījumos, slēdzot Līgumu, Dardedze izvērtē veicamo pienākumu apjomu un var piešķirt šo statusu arī personām, kuras ar Dardedzi saista cita veida tiesiskās attiecības (brīvprātīgā darba, autoratlīdzības, uzņēmuma u.c. līgums).
3. **Persona, kura veic citus pienākumus Dardedzē** – persona, kura uz līguma vai brīvprātības pamata iesaistīta aktivitātēs, kas notiek vai ko organizē Dardedze, kuru laikā iespējams tiešs kontakts un/vai saskarsme ar bērnu/iem, bet tā nav neatņemama veicamā uzdevuma sastāvdaļa un tai ir gadījuma raksturs.
4. **Apmeklētājs** – persona, kura ierodas Dardedzē uz konsultāciju, ekskursiju, apmācībām, kā mediju pārstāvis, pētnieks, students, persona, kura pilda ar līguma vai citām saistībām uzņemtus pienākumus u.c. un neatbilst šī punkta 3. vai 4. daļas nosacījumiem.
5. **Atbildīgais par Protokola izpildi** – ar Dardedzes valdes rīkojumu iecelts Dardedzes darbinieks, uzticības persona, kura primāri pieņem un reģistrē sūdzības par šī Protokola pārkāpumiem un veic citus ar Protokola ieviešanu saistītus pienākumus valdes uzdevumā.

Personas, kurām tiek piemērots Protokols

1. Protokola Vispārīgās un Speciālās daļas (skat.12.un13.lpp) noteikumi ir saistoši:
  - 1.1. visiem pilna vai daļēja darba laika darbiniekiem, kuri noslēguši ar Dardedzi Darba līgumu vai tam pielīdzināmu līgumu atbilstoši Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām;
  - 1.2. Dardedzes dibinātājiem, valdes locekļiem un viņu pilnvarotām personām;
  - 1.3. brīvprātīgajiem, kuri piedalās Dardedzes programmu īstenošanā un kuri darbā saskaras ar bērniem;
  - 1.4. ikvienai personai, kura saskaņā ar šī Protokola nosacījumiem atbilst statusam persona, kura strādā ar bērniem;
2. Protokola Vispārīgās daļas noteikumi ir saistoši:
  - 2.1. ikvienai personai, kura saskaņā ar šī Protokola nosacījumiem atbilst statusam persona, kas veic citus pienākumus Dardedzē;
  - 2.2. apmeklētājiem.

Nosacījumi darbinieku un brīvprātīgo atlasei

1. Dardedze ir pārliecināta, ka viens no bērna drošības garantiem organizācijā ir kvalificēts, apmācīts un atbildīgs personāls, tāpēc darbinieka/citu piesaistīto personu atbilstības izvērtēšanai jāpievērš pienācīga uzmanība.
2. Visiem esošajiem darbiniekiem, brīvprātīgajiem /personām, kuras strādā ar bērniem ir pienākums ievērot šī Protokola nosacījumus.
3. Kā apliecinājumu tam, ka iepazīnušies ar šo Protokolu un tā nosacījumi ir skaidri, esošie darbinieki paraksta Apliecinājumu, kurā cita starpā norādīts, ka nav tāda notikuma, iemesla vai personības īpatnības, kuru dēļ šī persona nebūtu piemērota darbam ar bērniem un turpmākai nodarbinātībai Dardedzē, kā arī apliecina, ka nav krimināli sodīta un tai nav uzsāktu kriminālprocesu. Apliecinājums glabājas Dardedzes lietvedībā kopā ar personas darba/brīvprātīgā u.c. līgumu.
4. Dardedze saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzība likuma prasībām ir tiesīga pieprasīt Sodū reģistram izziņas par darbinieku sodāmību. Protokola piemērošana personām, kuras piesakās darbā/brīvprātīgajā darbā Dardedzē vai gatavojas stāties citās līgumiskās attiecībās un kurām plānots noteikt statusu - "Personas, kuras strādā ar bērniem"
5. Šo personu atlasē Dardedze veic izvērtēšanu par kandidāta atbilstību darbam ar bērniem un proti:

- 5.1. pieprasa izziņu no Soda reģistra par personas iepriekšēju sodāmību vai uzsāktiem kriminālprocesiem;
- 5.2. lūdz kandidātu aizpildīt Apliecinājumu par to, ka nav tāda notikuma, iemesla vai personības īpatnības, kuru dēļ šī persona nebūtu piemērota darbam ar bērniem un nodarbinātībai Dardedzē, kā arī apliecina, ka nav krimināli sodīta un tai nav uzsāktu kriminālprocesu;
- 5.3. pēc savas iniciatīvas Dardedze ir tiesīga lūgt kandidātu iesniegt divas rekomendācijas no iepriekšējām darba vietām un/vai mācību iestādēm par personas iespējamo atbilstību darbam un saskarsmei ar bērniem;
- 5.4. pēc darba/cita līguma noslēgšanas personai, kurai piemērots statuss – strādā ar bērniem, ir pienākums piedalīties tuvākajā iespējamajā Dardedzes organizētā apmācību programmā par bērnu tiesību aizsardzību.

Apmācības un Protokola principu izplatīšana

1. Dardedze nodrošina, lai visi esošie darbinieki, brīvprātīgie un citas personas, kuras strādā ar bērniem, regulāri saņemtu visu informāciju, kas saistīta ar šī Protokola saturu un piemērošanu.
2. Ne retāk kā reizi gadā darbinieku kopsapulcē darbinieki atjauno zināšanas par Protokolu, kā arī uzklausa Komisijas ziņojumu par notikušajiem pārkāpumiem un kopīgi meklē risinājumus Bērnu aizsardzības sistēmas uzlabošanai organizācijā. Par apmācību organizēšanu ir atbildīga Dardedzes valde.
3. Ikvienam ir tiesības iesniegt Dardedzes valdē priekšlikumus Protokola nosacījumu grozījumiem un labojumiem. Reizi gadā valde lemj par šo grozījumu iekļaušanu Protokolā, ja tas atbilst bērna interesēm.
4. Dardedze nodrošina, lai ikvienam Dardedzes apmeklētājam redzamā vietā ir pieejams šī Protokola Vispārīgās daļas noteikumu kopsavilkums.
5. Dardedzes organizētos semināros, konferencēs apmācībās Dardedze pēc iespējas izplata Protokola ideju un mudina to ieviest citās organizācijās, kā arī nodrošina informatīvu atbalstu tiem, kam tas nepieciešams.
6. Visi Dardedzes darbinieki apzinās un savā uzvedībā ievēro šajā Protokolā minētos principus cita starpā arī savā personīgajā dzīvē, tādējādi negraujot Dardedzes reputāciju un neapdraudot bērnu drošību un aizsardzību.

Vispārīgā daļa

Uzvedības noteikumi Dardedzes telpās un teritorijā

1. Dardedzes telpās visiem ir pienākums izturēties pieklājīgi un ar savstarpēju cieņu.
2. Dardedzē nav svarīgo un nesvarīgo – gan bērna, gan pieaugušā labsajūta ir vienlīdz svarīga. Ikviens ir atbildīgs, par to, lai Dardedzē būtu droši un patīkami, bet jo īpaši par to, lai šeit droši un gaidīti justos bērni.
3. Dardedze ir vieta, kur saņemt atbalstu, bet tā nav vieta, kur pieaugušajiem izpaust emocijas citus aizskarošā veidā, kliegt, lietot fizisku spēku vai citā neadekvātā veidā uzvesties.
4. Dardedzē tiek izmantotas pozitīvas disciplinēšanas metodes: labas uzvedības uzslavēšana; tiek veicināta bērnu patstāvība; ja bērns kļuvis nepaklausīgs, tiek pārrunāti iemesli, ar bērniem tiek norunātas robežas u.tml.
5. Katram ir pienākums nekavējoties ziņot Atbildīgajam par Protokola izpildi par Dardedzē notikušu bērna tiesību pārkāpumu vai jebkādu no šī Protokola noteikumu pārkāpumiem un arī gadījumos, ja ir tikai aizdomas par iespējamu pārkāpumu vai apdraudējumu bērna drošībai. Ja atbildīgais par protokolu nav pieejams, aizpildīt incident lapu, kura atrodas pie administratora.
6. Nevienu personu, kura brīvprātīgi un labā ticībā ziņojusi par iespējamu pārkāpumu, nedrīkst pakļaut jebkādām sankcijām.
7. Dardedze nodrošina bērnam droša un labvēlīga interneta satura pieejamību, tās teritorijā uzstādot filtrus un bloķēšanas programmatūru, liedzot pieeju bērna vecumam neatbilstošam vai aizvainojošam saturam.

Dardedzes telpās un teritorijā ir aizliegts

1. Sist vai jebkādā citā fiziskā veidā ietekmēt bērnu un būt fiziski vai emocionāli vardarbīgam pret bērnu, piemēram, fiziski sodīt, emocionāli pazemot, ignorēt.
2. Lietot neadekvātus, nepiedienīgus valodas izteicienus, kas var būt bērnam un citiem apkārtējiem kaitējoši.
3. Nepiedienīgi vai seksuāli izaicinoši uzvesties.
4. Smēķēt.

5. Atrasties alkohola, narkotisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē vai tās lietot. Dardedze darbiniekam nav tiesību nodot bērnu vecākam/aizbildnim, kurš atrodas apreibinošo vielu ietekmē.
6. Fotografēt un filmēt, ierakstīt, ja nav saņemta personu piekrišana, ja fotogrāfijā/video tiek uzņemti bērni – bērna piekrišana un bērna vecāka/aizbildņa rakstiska atļauja.

Sankcijas

Ja Centra Dardedze Apmeklētājs vai cita persona, kurai nevar piemērot disciplinārsodu (skat.18.lpp), pārkāpj šī Protokola Vispārīgās daļas noteikumus, Dardedze patur tiesības izraidīt personu no Dardedzes teritorijas. Gadījumos, kad persona atsakās pamest Dardedze teritoriju, Dardedzes nodarbinātajiem ir tiesības informēt Valsts policiju. Šādos gadījumos persona ir atbildīga par visiem zaudējumiem (t.sk. par nenotikušas konsultācijas/nodarbības apmaksu), kas radušies personas darbības/bezdarbības rezultātā.

Speciālā daļa

Noteikumi personām, kuras strādā ar bērniem

1. Vienmēr izturēties pret bērnu ar pienācīgu cieņu, neatkarīgi no bērna dzimuma, vecuma, etniskās vai sociālās piederības, valodas, kādā bērns runā, reliģiskās pārliecības, rīcībspējas, seksuālās orientācijas u.c. statusa.
2. Attiecībās ar bērnu vienmēr izturēties draudzīgi un lietot bērnam saprotamu valodu, kas piemērota attiecīgajam vecumam.
3. Gadījumos, kad darba specifika dēļ ir jāstrādā ar bērnu divatā, darbiniekam ir pienākums, pirms šo darbību uzsākšanas, izskaidrot bērnam atbilstoši viņa vecumam un uztveres spējai šī Protokola nosacījumus un to, ka bērnam ir tiesības ziņot, ja, viņaprāt, viņa tiesības netiek ievērotas, vai bērns nejūtas droši. Šie paši nosacījumi ir jāizskaidro arī bērna vecākam/aizbildnim, ja tādi ir.
4. Apzināties situācijas, kas varētu pakļaut bērnu riskam, un attiecīgi tajās rīkoties; plānot un organizēt darbu un darba vidi, lai riski tiktu minimizēti.
5. Cik vien iespējams, nodrošināt procesu izsekojamību darbā ar bērnu.

6. Nodrošināt atklātu vidi, kurā var tikt pārrunātas jebkuras bažas vai neskaidrības.
7. Nodrošināt, ka darbinieku un brīvprātīgo starpā valda savstarpējās atbildības kultūra, lai netiktu noklusēta neadekvāta prakse vai situācijas, kurās vērojams augsts risks, ka vardarbība varētu notikt.
9. Iedrošināt bērnus par bažām, ja tādas rodas. Pārrunāt ar viņiem tiesības, to – kas ir pieņemams un kas nav, kā arī to, kā viņiem rīkoties, ja rodas kādas problēmas.
10. Vienmēr lūgt bērna atļauju, ja ir kāda nepieciešamība bērnam pieskarties.
11. Vienmēr lūgt bērna atļauju un viņa vecāku (aizbildņu) atļauju, pirms bērna fotografēšanas vai filmēšanas. Cienīt bērna tiesības teikt „nē”. Pārlicināties, lai visas bērnu fotogrāfijas vai video ir cieņpilnas.
13. Atbildīgi, konfidenciāli un pilnībā sadarboties ikviena bērnu tiesību pārkāpuma apstākļu noskaidrošanā un novēršanā.

Darbā ar bērnu aizliegts

1. Veidot attiecības, kas pārkāpj bērna personiskās vai ķermeņa robežas seksualizētā vai citādi mulsinošā veidā.
2. Veidot attiecības ar bērnu, kas jebkādā veidā varētu būt vardarbīga vai izmantojoša rakstura.
3. Vardarbīgi izturēties pret bērnu vai pakļaut bērnu vardarbības riskam.
4. Aicināt bērnu, ar kuru strādā, doties pie darbinieka/brīvprātīgā uz mājām un palikt tur pa nakti.
6. Bērna vietā veikt intīmas darbības, kuras bērns pats ir spējīgs paveikt.
7. Attaisnot vai līdzdarboties tādā bērnu rīcībā, kas ir pretlikumīga, nedroša vai vardarbīga. Apzināti izturēties pret bērnu pazemojoši, apkaunojoši vai degradējoši, vai citādi emocionāli vardarbīgi.
9. Fiziski sodīt bērnu par nepaklausību vai lietot citas nepiemērotas disciplinēšanas metodes, kas pazemo bērnu.

NB! Šis saraksts nav absolūts. Galvenais pamatprincips ir tas, ka, strādājot ar bērnu, ir jāizvairās no rīcības vai uzvedības, kas varētu būt uzskatāma par neadekvātu vai potenciāli vardarbīgu.

Ziņošanas kārtība

1. Dardedze apņemas reaģēt uz ikvienu iesniegtu ziņojumu vai sūdzību par iespējamu bērna interešu aizskārumu vai apdraudējumu bērna drošībai pēc Protokolā noteiktās kārtības.
2. Ikvienam, uz kuru tas attiecas, un jo īpaši bērniem ir jāizskaidro ziņošanas un sūdzību iesniegšanas iespēja un kārtība.
3. Ikviena Dardedzes darbinieka, tam pielīdzināta līgumslēdzēja un brīvprātīgā pienākums ir pēc Protokolā noteiktās kārtības reaģēt uz notiekošu vai pagātnē notikušu bērna interešu aizskārumu vai aizdomām, ka šāds pārkāpums varētu notikt un, kas jebkādā veidā pārkāpj šī Protokola noteikumus.
4. Sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas primārais mērķis ir identificēt ikvienu iespējamu bērna interešu aizskārumu vai apdraudējumu un to novērst.
5. Visās darbībās, kas skar sūdzību un ziņojumu izskatīšanu, iesaistīto personu pienākums ir ievērot konfidencialitāti, un informāciju par bērnu var izpaust tikai tiktāl, cik tas nepieciešams sūdzības izskatīšanai.
6. Dardedzes valde ir atbildīga par to, lai katrā atsevišķā gadījumā tiktu ievērota šajā Protokolā noteiktā sūdzības izmeklēšanas kārtība.
7. Sūdzību par šī Protokola pārkāpumu vai jebkādu citu bērna interešu aizskārumu var iesniegt mutiski, rakstiski vai elektroniski. Precīzu sūdzību iesniegšanas shēmu skatīt nodaļā Sūdzību iesniegšana.
8. Gadījumos, ja bērna veselība un/vai dzīvība ir nenovēršami apdraudēta, darbinieks, kurš uzzina par situāciju, nekavējoties rīkojas, informējot atbilstošas atbildīgās iestādes (Valsts Policiju un/vai Neatliekamo medicīnisko palīdzību) par tiešiem draudiem bērna veselībai un/vai dzīvībai nodarītiem bojājumiem.

Sūdzības iesniegšana

Sūdzību par šī Protokola pārkāpumu vai jebkādu citu bērna interešu aizskārumu var iesniegt mutiski, rakstiski vai elektroniski:

1. Atbildīgajam par Protokola izpildi - Annijai Kandātei- Smiltiņai;

2. Personai, kura sūdzības iesniegšana brīdī veic biroja administratora pienākumus, vai ikvienam citam Dardedzes darbiniekam, brīvprātīgajam, kurš sūdzības iesniedzējam ir pieejams;
3. Iesūtot pa pastu uz Dardedzes biroja adresi Rīgā, Cieceres ielā 3a;
4. Iesūtot elektroniski uz e-pasta adresi info@centrsdardedze.lv;
5. Ieliekot ziņojumu sūdzību un ierosinājumu kastītē, kas pieejama Dardedzes vestibilā ikvienam redzamā vietā. (Kastītes saturs tiek pārbaudīts katru darba dienu līdz darba dienas beigām).

Sūdzības izskatīšana

1. Katrā gadījumā, kad saņemta sūdzība, tās saturu sūdzības saņēmējam ir pienākums ieprotokolēt incidenta lapā (skat.2.pielikumu) pēc parauga un elektroniski nosūtīt/nodot Atbildīgajam par Protokola izpildi, kā arī vismaz vienam valdes loceklim. Ja sūdzības saturs prasa tūlītēju rīcību (bērns nav drošībā, apdraudējums notiek pašreiz) ikviena sūdzību saņēmēja atbildība ir vispirms darīt visu iespējamo, lai primāri novērstu tiešo apdraudējumu.
2. Ikviena reģistrētā sūdzība pirmajā punktā noteiktajā kārtībā bez vilcināšanās tiek nodota Atbildīgajam par Protokola izpildi, kurš izskata sūdzību pats vai, sarežģītākos gadījumos – nodod izskatīšanai Komisijā.
3. Atbildīgais par protokola izpildi vai Komisija izmeklē katru atsevišķu sūdzības gadījumu, vadoties no saņemtās informācijas, kā arī pēc savas iniciatīvas iegūstot nepieciešamos pierādījumus un papildus informāciju. Veiktajai apstākļu noskaidrošanai jābūt objektīvai, pamatotai, izsekojamai tās laikā, ja nepieciešams, var tikt noteikta ekspertīze(s), kā arī piesaistīts citu profesionāļu atbalsts. Disciplinārsods tiek piemērots proporcionāli pārkāpuma smagumam.
4. Ja sūdzības izskatīšanas laikā atklājas apstākļi, kas liecina par Dardedzes darbinieka/brīvprātīgā atbildību par šī Protokola noteikumu pārkāpumu vai par tādu tiesību aizskārumpu, kam ir administratīvi vai krimināli sodāma nodarījuma pazīmes, šāda sūdzība izskatāma tikai Komisijas sastāvā.
5. Ja izmeklēšanas rezultātā Komisija atklāj, ka pārkāpti šī Protokola noteikumi, atbildīgā persona saucama pie disciplinārās atbildības, ja tai šāda atbildība piemērojama saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām.

6. Ja veiktās izmeklēšanas rezultātā Komisijas rīcībā nonāk ziņas par iespējamu bērna tiesību aizskārums, kam ir krimināli vai administratīvi sodāma pārkāpuma pazīmes, Komisija sagatavo rakstisku ziņojumu tiesībsargājošām institūcijām – Valsts policijai, Valsts Bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai
7. Komisija izskata katru gadījumu atsevišķi; disciplinārsodu uzliek proporcionāli nodarījuma smagumam.
8. Šī Protokola noteikumu pārkāpums ir pielīdzināms darba kārtības noteikumu pārkāpumam Darba likuma izpratnē.
9. Lēmums par sūdzības izskatīšanas rezultātiem tiek pieņemts rakstiski un, ja iespējams, paziņots sūdzības iesniedzējam.
10. Par protokola izpildi atbildīgā lēmumu var pārsūdzēt Komisijai. Komisijas lēmumu var pārsūdzēt Dardedzes valdei.

Sūdzību izskatīšanas komisija

1. Sūdzības un ziņojumus izskata Atbildīgais par protokola izpildi, bet sarežģītākos gadījumos Sūdzību izskatīšanas komisija (turpmāk – Komisija), kurā ir vismaz trīs cilvēki. Komisijas pamatsastāvs ir šāds:
  - 1.1. viens valdes loceklis;
  - 1.2. viens konsultācijas daļas pārstāvis;
  - 1.3. viens prevences daļas pārstāvis.
2. Atkarībā no sūdzības rakstura, Komisijas sastāvs var atšķirties un tajā var tikt pieaicināti vēl citi speciālisti pēc Komisijas dalībnieku ieskata. Komisijas dalībnieku atlasē prioritāri svarīgi kritēriji ir Dardedzē nostrādātais laiks, personas pieredze un labā slava.
3. Gadījumos, ja sūdzība iesniegta par kādu no Komisijas dalībniekiem vai par Atbildīgo par protokola izpildi, pats dalībnieks Komisijā nepiedalās, bet sūdzības izskatīšanā tiek pieaicināti vismaz vēl divi speciālisti.
4. Dardedzē ar valdes rīkojumu tiek iecelta par šī Protokola izpildi atbildīgā persona – Annija Kandāte-Smiltiņa. Informācijai par šo personu un tam, ka tieši pie viņas ikviens var vērsties ar mutisku vai rakstisku sūdzību, jābūt pieejamai Dardedzes vestibulā ikvienam redzamā vietā.

Disciplinārsodi

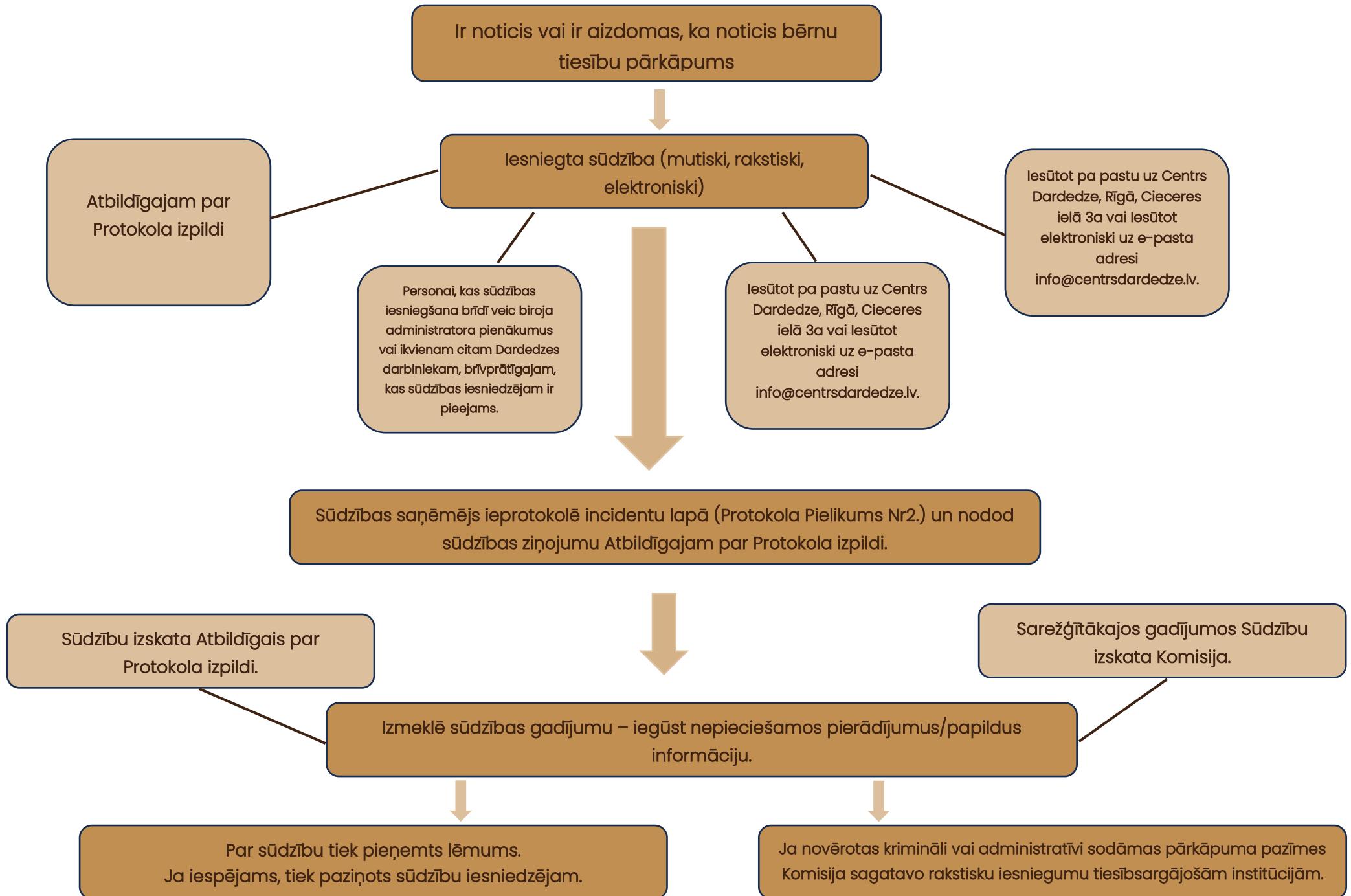
Par šī Protokola noteikumu pārkāpumiem likumā noteiktajā kārtībā Komisija vainīgajai personai var piemērot kādu no šādiem disciplinārsodiem:

1. Piezīme;
2. Rājiens;
3. Brīdinājums;
4. Amalgas samazināšana un laiku līdz 1 gadam ieturot līdz 20% no mēnesī izmaksājamās summas;
5. Atlaišana no darba.

Persona var tikt atstādināta no pienākumu veikšanas Dardedzē bez darba samaksas saglabāšanas uz laiku, kamēr Komisija veic sūdzības izskatīšanu.

Citas sankcijas

Ja Dardedzes Apmeklētājs vai cita persona, kurai nevar piemērot disciplinārsodu, pārkāpj šī Protokola Vispārīgās daļas noteikumus, Dardedze patur tiesības izraidīt personu no Dardedzes teritorijas. Šādos gadījumos persona ir atbildīga par visiem zaudējumiem (t.sk. par nenotikušas konsultācijas/nodarbības apmaksu), kas radušies personas darbības/bezdarbības rezultātā.

2.pielikums. Incidentu lapa

Dardedzes incidentu lapa

Nr. _____

Notikuma datums: _____

Iesaistītā bērna vārds, uzvārds: _____

Citas iesaistītās personas: _____

_____

Notikušā apraksts

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Veiktās darbības _____

_____
_____
_____
_____

Pieņemtie lēmumi _____

_____
_____
_____
_____

Notikušā izvērtējums _____

_____
_____

Incidentu lapu aizpildīja (datums, vārds, uzvārds, paraksts): _____

Ar incidentu lapu iepazīnās (datums, vārds, uzvārds, paraksts): _____

Izmantotā literatūra

Bērnu tiesību aizsardzības likums (19.06.1998). Izgūts no: <https://likumi.lv/ta/id/49096-bernu-tiesibu-aizsardzibas-likums>

Bērnu tiesību konvencija (02.09.1990). izgūts no: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/1150>

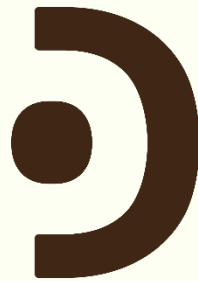
Butchart A., Hillis S. & Burton A. (2016). INSPIRE. Seven Strategies for Ending Violence Against Children. Retrieved from: <https://www.who.int/publications/i/item/inspire-seven-strategies-for-ending-violence-against-children>

Garrett, E., Doherty, A., & Hann, G. (2017). Harmful sexual behaviour among children and Young People: Nice Guideline 2016. Archives of Disease in Childhood - Education & Practice Edition, 103(3), 141–145. <https://doi.org/10.1136/archdischild-2016-312151>

Hackett, S., Branigan, P. and Holmes, D. (2019). Operational framework for children and young people displaying harmful sexual behaviours. 2nd ed. London: NSPCC.

Latvijas Universitāte (2020). Vardarbība pret sievietēm un bērniem Latvijā. Situācijas apkopojums par statistiku un publiski pieejamajiem kvantitatīvajiem datiem 2019. Papildināts – 2020. Izgūts no: https://www.antropologija.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/antropologija/Statistikas_zinojums_2020.pdf

www.centrsdardedze.lv